

DR. SEMSEY ANDORNÉ MEGEMLÉKEZÉSE A RÉGIEKRŐL

Az 1959-ben megalakult Kisgrafika Barátok Köre egyik legidősebb tagjaként személyesen ismertem nem csupán az alapító tagokat, de azokat a grafikusokat és jeles gyűjtőket is, akik sajnós, időközben már eltávoztak az élők sorából. Úgy érzem, kötelességem, hogy ha csak néhány szóval is, de megemlékezzem róluk.

*Dr. Soó Rezső*vel, a világhírű tudóssal és legnagyobb magyar ex libris gyűjtővel olykor a Botanikus kertben találkoztunk. Ott sétálgatott, karján kedves macskájával, s okos dolgokat tudott az ex librisről és a művészekről.

A tisztségviselők közül *Réthy István* rengeteget dolgozott a Kör érdekében, jó szervező volt, de szigorú is, ezért haragosokat is szerzett magának.

Varga Mátyás, a híres díszlettervező grafikusművész Pesten mindig megjelent a Fészek Klubban a találkozókra. Később, a szegedi országos találkozón maga vezetett végig bennünket az életművét bemutató Varga Mátyás Múzeum kiállítási terméin.

Galambos Ferenc szinte mindent tudott a kisgrafikáról, igen nagy tudású, jó szemű szerkesztője volt folyóiratunknak. Talán ebből fakadt bizonyosfajta önteltsége is: mindent csak ő tudott jól, csak az volt a jó, amit és ahogyan ő mondta.

Feltétlenül meg kell említeni azt a nagy rézmetsző és rézkarcoló generációt, akiknek több tagja a Pénzjegynyomdában dolgozott, mint pl. *Horváth Endre*, akitől sokan tanulták a mesterséget és szereztek tudást, ugyanígy *Gál Ferenc* és *Nagy Zoltán* grafikusművészeket.

A szintén mesteri tudású *Kaveczy Zoltán* remek rézkarccal külföld felé is öregbítette a magyar kisgrafika hírnevét. De nem hagyhatom ki személyes ismerőseim közül *Sterbencz Károlyt*, a szép soproni lapok készítőjét, *Drahos Istvánt*, az egyik legnevesebb magyar fametszőt, vagy *Nagy Árpádot* és két fiát, *Arisztidet* és *Árpád-Dánielt*, akiknek egész élettörténete nyomon követhető grafikai lapjaikon, amelyek pontosan követik a családi eseményeket. Megemlítem a debreceni *Menyhárt Józsefet*, a lovakat festő és rajzoló *Korda Bélát*, a jó humorú *Gácsi Mihályt*, aztán a határainkon kívül élőket: Londonban *Buday Györgyöt*, aki rendszerint elküldte nekünk fametszetes naptárakat; *Németh Nándort* és *Petry Bélát*, akik az Egyesült Államokból küldözgették az 1920-as, 30-as éveket idéző nosztalgikus lapjaikat; *Andruskó Károlyt*, aki Zentáról ex librisei mellett mini-könyveivel is megörvendeztette a gyűjtőket, amelyekben szép magyar tájakat és településeket metszett meg.

A régi ismert exlibris-gyűjtők közül kedves barátaink voltak: az orvos *Arady Kálmán*, aki régi magyar ex libriseket gyűjtött, *Reisinger Jenő*, aki néha inkább jó üzletként kezelte a gyűjtést. Nagy gyűjteménye volt a kígyókedvelő „szakállasnak”, *Illyés Laci* bácsinak, aki illusztris tagja volt feleségével, *Erzsókkal* együtt a grafikusok és grafikagyűjtők nagy családjának.

Hadd emlékezzem meg néhány külföldi gyűjtőtársról, akiket nevezhetnék „tisztelőbeli magyaroknak” is, mint pl. a neves olasz *Gianni Manteró*ról, aki az 1920-as évektől ismerte és szerette hazánkat, a magyarokat és a magyar ex librist, hiszen nagyon sok művészünk készített lapot a nevére. Ugyanígy *Paul Pfister* és felesége, vagy az *Arras* házaspár, azon túl, hogy a nemzetközi Exlibris Kongresszusokon találkoztunk, többször eljöttek meglátogatni bennünket Budapesten. Bár hatalmas gyűjtőkörük volt, saját bevallásuk szerint mindnyájuknak a legkedvesebb lapjait magyar művészek metsztették.

Nem szabad elfeledkezni a nagy teológus és nagy grafikusművész bencés atyáról, *Oriol Diví*ről, aki szívesen metszett ex libriseket magyar gyűjtőknek, sőt, néhány mondatot is megtanult magyarul.

Sorolhatnám még sokáig a neveket, ám ötven esztendő hosszú idő, s nincs rá mód, hogy mindenkiről szóljunk, de befejezésül hadd köszöntsem a magyar grafika még köztünk élő nagyasszonyát, *Kopasz Mártát*, a Kisgrafika Barátok Köre szegedi doyenjét.

Semsey Ila

Olexa József rézkarca, C3 (2008), 80×66

EGY ÉLETÚT ÉRTÉKEI

A sokunk által ismert és tisztelt *Soltra Elemér* gazdag és sokszínű életműve arra ihletett egy egyetemi hallgatót, hogy szakdolgozata témájául válassza.

Berényi Ágnes kronológiai sorrendben tekinti át a megtett életutat s a művészi és művészetpedagógiai pályát, menet közben részletesen elemezve egy-egy szakasz jelentős alkotását, jellemző sorozatát. Dolgozatából megtudjuk, hogy a jákói elemi iskola nagy fekete táblájára kanyarított krétarajzoktól milyen út vezetett a Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola tanulmányainak és nagy formátumú művésztanárainak hatásán át a Pécsi Tanárképző Főiskola Rajz Tanszékének vezetéséig, a vizuális nevelési-kutató munkáig, az akadémiai és kiadói díjat nyert „Rajztanítás” című tankönyv elkészítéséig. Jól megmutatja a monográfia, hogy a pedagógia és a művészi alkotó munka egymást kölcsönösen megtermékenyítő tevékenység volt Soltra életútján. Látjuk, hogy művészetében fokozatosan haladt a realista ábrázolásmódtól az absztrakt irányába, a figurálisból a nonfiguratív formavilágba. Az írás bemutatja művészetének jellegzetes technikáit (akvarell-, olajfestészet, grafika, freskó-, mozaik-, dombormű-, éremkészítés), változatos tematikáját (anya gyermekével; bányászat; természet: víz, gyökök, kövek; útirajzok; irodalmi illusztrációk; a magyar és az egyetemes kultúra nagyjainak portréi; Kálvária-sor), együttműködését művészbarátaival (Martyn Ferencsel, Bizse Jánossal, Kelle Sándorral), az ország és a szomszédos országok művészeivel, rajzpedagógusaival.

Soltra Elemér linómetszete, X3, 80×59

Ugyanígy kibomlik az olvasó előtt ennek a sokoldalú személyiségnek a művészetszervezői tevékenysége is, melyet a Magyar Képzőművészek Szövetségének megyei, majd területi egységeiben s a Pécsi Grafikai Műhely létrehozásában és működtetésében végzett, s ami számunkra a legfontosabb: hosszú ideig elnöke volt a Pécsi Kisgrafika Barátok Körének. Berényi Ágnes idézi, amit kedvenc műfajunkról mondott éppen egy velem folytatott beszélgetésben: „...az ex libris nem „kis” grafika, hanem külön észjárás, külön teremtő fantázia szükséges tervezéséhez, amely megköveteli a képzel és a betű organikus egységét. Készítése pedig olyan művészetet igényel a képzelettől és a kéztől, amely semmiféle elnagyoltságot nem tűrhet meg. Ezt azonban úgy kell kivitelezni, hogy ne maradjon nyoma a gépiességnek, könnyed, szellemes és örömet szerző hatású le-

Soltra Elemér linómetszete, X3, 103×69

gyen. Így lehet valóban könyvjegy belőle, amely díszíti is a könyv első lapját.” (Beszélgetés Soltra Elemér festő- és grafikusművésszel, a Pécsi Kisgrafika Barátok Egyesületének elnökével. Pécs, 1993.)

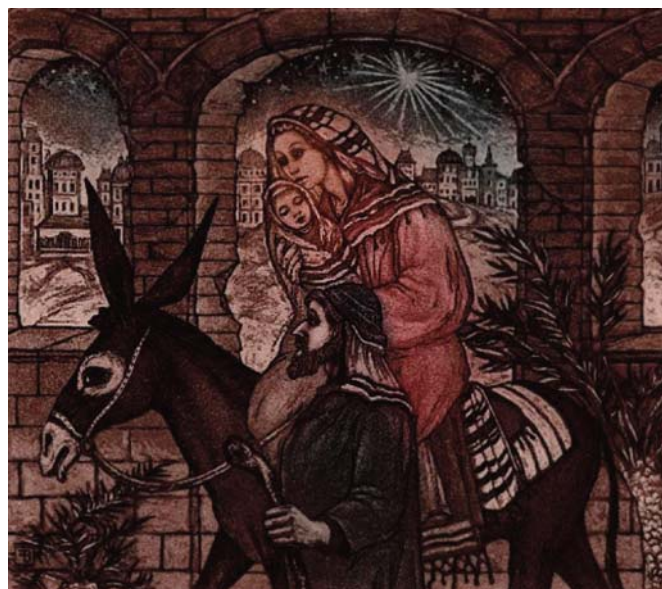
Ezek a sorok ars poeticának is beillenek, mert ez a szakdolgozat is és Soltra Elemér minden alkotása ezt a teremtő fantáziát és művészetet hirdeti.

Kívánjuk neki – jubileumunk évében –, hogy még sok munkája szerezzon igazi esztétikai örömet mindnyájunknak.

Lenkey István

OTTHONRÓL HAZA

Baranyában az ex libris készítéséhez, gyűjtéséhez hasonlóan bemutatásának, nagyközönség elé vitelének is komoly hagyománya van. Ennek során Pécs és sok más baranyai város, település több alkalommal is láthatta Bánffyhunad szülőttének, a Komlón élő kiváló grafikusművésznak: *Bálint Ferenc*-nek nagy szakmai tudással, igényes kivitelezéssel készített munkáit.

Bálint Ferenc rézkarca, C3

Legutóbb Bólyban nyitott kiállítást az ő finom vonalú, lágy színezésű, megejtően szép rézkarcaiból Imolay dr. Lenkey István műtörténész. Nem számít ritkaságnak, hogy zsúfolásig megtelt a bolyi Erzsébet Vigadó nagyterme, hiszen e kisvárosban – ahol művészeti iskola is működik, és rendezettek, virágosak a terek, az utcák – sok a szépet szerető, az értékekre, kultúrára vágyó ember.

A szülőföldről hozott hagyományokat, kolozsvári és nagybányai képzőművészeti szellemiséget őrző, de már senki másával össze nem téveszthetően egyéni stílusú művész itt bemutatott alkotásainak többsége – hét tablón mintegy száz grafika – az ex libris műfajába sorolható. A könyv tulajdonosának egyéniségéhez, hivatásához, érdeklődési köréhez, kedvteléséhez igazodó alkotó beleérző képességét és a természetnek, állatoknak, fáknek, virágoknak alapos és mélyreható ismeretét mutatják ezek a könyvjegyek. Bálint Ferenc irodalmi műveltsége hasonlóan lenyűgöző, bizonyítják megrendelőinek kedvenc olvasmányaihoz, meséihez (pl. A kis herceghez) készített illusztrációi. A befogadó nézők intellektusára, kultúrtörténeti, zenei ismeretére számítanak a Dürer és Mozart emlékére ké-